

K E L T A I N E N K I R J A S T O

HARUKI MURAKAMI

OSAT 1 JA 2

1Q
84

K E L T A I N E N K I R J A S T O

HARUKI MURAKAMI:

Suuri lammasseikkailu (1982, suom. 1993)

Sputnik-rakastettuni (1999, suom. 2003)

Kafka rannalla (2002, suom. 2009)

Norwegian Wood (1987, suom. 2012)

1Q84 (2009, suom. 2013)

HARUKI MURAKAMI

1Q84

Osat 1 & 2

Suomentanut

ALEKSI MILONOFF

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Sitaatit Anton Tšehovin *Sahalinista*
suomentanut Valdermar Melanko, WSOY, 1972.

Japaninkielinen alkuteos *IQ84* ilmestyi 2009.
Suomennos on tehty Jay Rubinin englanninkielisestä käännöksestä
(Harvill Secker, 2011).

IQ84 Book 1, Book 2 copyright © 2009 by Haruki Murakami
Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2013

Painettu EU:ssa
ISBN 978-951-31-7109-4

*It's a Barnum and Bailey world,
Just as phony as it can be,
But it wouldn't be make-believe
If you believed in me.*

"It's Only a Paper Moon"

Billy Rose, E. Y. "Yip" Harburg & Harold Arlen

Ensimmäinen kirja

huhtikuu–kesäkuu

1

AOMAME

Älä anna ulkonäön pettää

Taksin radiosta tuli klassisen musiikin ohjelma. Sillä hetkellä soi Janáčekin *Sinfonietta* – ei ehkä sopivinta musiikkia ruuhkaan juuttuneessa taksissa. Keski-ikäinen kuljettajakaan ei kuunnellut sitä kovin keskittyneesti. Hän tuijotti suu supussa autojonoa, joka jatkui loputtomiin korotetulla moottoritiellä, niin kuin vanha kalastaja joka seisoo veneensä kokassa ja tarkkailee huolestuneena kahden virtauksen yhtymäkohtaa. Aomame otti mukavan asennon leveällä takapenkillä, sulki silmät ja syventyi musiikkiin.

Kuinka moni tunnisti Janáčekin *Sinfoniettan* parin ensimmäisen tahdin perusteella? Vastaus oli varmaan jotain väliltä ”hyvin harva” ja ”ei juuri kukaan”. Jostain syystä Aomame kuului niihin harvoihin, jotka tunnustivat.

Janáček sävelsi pienen sinfoniansa 1926. Alun perin hän oli kirjoittanut sen aloitusosan erään voimistelutapahtuman fanfaariksi. Aomame kuvitteli, millainen Tšekkoslovakia oli ollut vuonna 1926: Ensimmäinen maailmansota oli vasta päättynyt ja maa oli vapautunut Habsburgien pitkästä herruudesta. Ihmiset nauttivat Keski-Eurooppaa hellivästä rauhallisesta hengähdystauosta juomalla pilsneriä ja valmistamalla komeita pikakiväärejä. Kaksi vuotta aiemmin Franz Kafka oli päättänyt päivänsä

täysin tuntemattomana. Pian Hitler ilmestyisi esiin kuin tyhjästä ja nielaisisi silmänräpäyksessä sen kauniin, pienen maan, mutta silloin kukaan ei vielä tiennyt millainen kova kohtalo heitä odotti. Se olikin ehkä historian tärkein totuus: ”Silloin kukaan ei tiennyt, mitä seuraavaksi tapahtuisi.” Kuunnellessaan Janáčekin musiikkia Aomame ajatteli Böömin tasankojen yli pyyhkineitä huoltomomia tuulia ja mietti historian mullistuksia.

Vuonna 1926 Taishō-keisari kuoli ja keisari Shōwa eli Hirohito astui valtaan. Siitä alkoi Japanissakin inhottu ja pimeä aikakausi. Modernismin ja demokratian lyhyt välivaihe päättyi ja sai väistyä fasismin tieltä.

Aomame rakasti historiaa niin kuin hän rakasti urheilua. Hän luki vain harvoin romaaneja, mutta historiaa hän jaksoi ahmia tuntikaupalla. Historiassa häntä kiinnosti erityisesti se, miten tapahtumat yhdistyivät aina tiettyihin ajanjaksoihin ja paikkoihin. Historiallisten vuosilukujen muistaminen oli hänelle helppoa. Numeroita ei tarvinnut pöntätä ulkoa, riitti että ymmärsi missä suhteessa jokin tapahtuma oli omaan aikaansa ja sitä edeltäviin ja seuraaviin tapahtumiin, ja vuosiluku tuli mieleen kuin itsestään. Aomame oli saanut historian kokeista erinomaisia numeroita yläkoulussa ja lukiossa. Hänestä oli kummallista, että joidenkin oli vaikea oppia vuosilukuja. Miten niin yksinkertainen asia saattoi tuottaa kenellekään vaikeuksia?

Aomame oli hänen oikea nimensä. Hänen isänsä isä oli kohtoisin Fukushima-prefektuurista. Siellä vuorten keskellä, pienessä kylässä ja kaupungeissa, oli kuulemma montakin Aomamea. Nimi kirjoitettiin vihreää tai sinistä tarkoittavalla *aoi*-merkillä ja papua tarkoittavalla *mame*-merkillä, aivan kuten *ao-mame* eli vihreät herneet. Hän ei kuitenkaan ollut koskaan käynyt sukunsa kotiseudulla. Hänen isänsä oli katkaissut välit perheeseensä ennen tytön syntymää, samoin kuin hänen äitinsä oli katkaissut välit omaan perheeseensä, eikä hän ollut koskaan tavannut kumpiakaan isovanhempiaan. Aomame ei matkustanut kovin usein, mutta silloin harvoin kun hän yöpyi vieraassa kaupungissa hän katsoi aina hotellin puhelinluettelosta, löytyikö

alueelta muita Aomameja. Hän ei ikinä löytänyt ainuttakaan, ja joka kerta kun etsintä päättyi tuloksettomana, hän tunsu olevansa ypöyksin, kuin haaksirikkoinen aavalla merellä.

Nimen kertominen muille oli vaivalloista. Aina kun hän sanoi sen, toinen katsoi häntä hämillään tai ihmeissään.

”Neiti Aomame, niinkö?”

”Niin. Niin kuin vihreät herneet.”

Yrityksessä työskennellessään hänellä täytyi olla käyntikortti, mutta se aiheutti vain lisää sekaannusta. Vastaanottaja tuijotti korttia kuin olisi saanut pilakirjeen. Kun Aomame ilmoitti nimensä puhelimesta, toisesta päästä kuului yleensä pidätettyä naurua. Kun häntä kutsuttiin nimeltä lääkäriissä tai jossain virastossa, ihmiset odotushuoneessa nostivat katseensa, koska jokainen halusi tietää miltä Vihreät herneet -niminen henkilö näytti.

Jotkut taas erehtyivät kutsumaan häntä nimellä Edamame tai Soramame, jolloin hän korjasi ystävällisesti: ”Ei, en ole Vihreä soijapapu enkä myöskään härkäpapu, vaikka läheltä liippaakin. Nimeni on Aomame.” Kuinka monta kertaa hän olikaan kolmenkymmenen vuoden aikana kuullut samat kommentit, samat surkeat vitsit nimestään? *Elämäni olisi voinut olla täysin toisenlaista, jos en olisi syntynyt tämän nimisenä. Jos minulla olisi ollut jokin tavallinen nimi, kuten Sato, Tanaka tai Suzuki, olisin voinut elää vähän rennommin ja suhtautua maailmaan avarakatseisemmin. Ehkä.*

Aomame kuunteli musiikkia silmät kiinni ja antoi *Sinfoniettan* puhaltimien kauniin unisonon painua tajuntaansa. Vasta silloin hän huomasi, että äänentoisto oli poikkeuksellisen hyvä. Vaikka musiikki soi melko hiljaisella, siinä oli syvyyttä ja yläsävelet kuuluivat kirkkaina. Aomame avasi silmät ja kumartui tutkimaan kojelaudan stereota. Sysimusta laitteisto hohti upeana. Aomame ei erottanut merkkiä, mutta se oli selvästi todellinen hifilaite, jossa oli paljon säätimiä ja kytkimiä. Radiokanavan vihreät numerot hohtivat kirkkaina mustaa paneelia vasten. Sellaisia stereota ei nähnyt tavallisten firmojen takseissa.

Aomame katseli ympärilleen. Hän oli ollut niin ajatuksissaan, ettei ollut ehtinyt kiinnittää mitään huomiota autoon, mutta se ei todellakaan ollut tavallinen taksi. Viimeistely oli laadukasta, ja penkkikin tuntui erityisen mukavalta. Ennen kaikkea auto oli hiljainen. Siinä oli luultavasti ylimääräinen eristys niin kuin äänieristetyssä musiikkistudiossa. Kuljettaja luultavasti omisti auton itse. Moni omistaja-kuljettaja panosti autonsa ylläpitoon kuluja säästämättä. Aomame etsi katseellaan taksilupaa, mutta turhaan. Taksi ei kuitenkaan vaikuttanut epäviralliselta. Siinä oli normaali taksamittari, jossa juoksi asianmukainen hinta, sillä hetkellä 2 150 jeniä. Mutta mistään ei löytynyt henkilökorttia, josta olisi käynyt ilmi kuljettajan nimi.

”Hieno auto”, Aomame sanoi kohti kuljettajan selkää. ”Uskomattoman hiljainen. Mikä malli tämä on?”

”Toyota Crown Royal”, kuljettaja vastasi ytimekkäästi.

”Musiikki soi mahtavasti.”

”Tämä on todella hiljainen auto. Osittain sen takia ostinkin tämän. Toyotassa on huippuluokan äänenvaimennus.”

Aomame nyökkäsi ja nojautui taaksepäin penkillä. Jokin kuljettajan puhettavassa vaivasi häntä, ikään kuin kuljettaja olisi jättänyt jotain tärkeää sanomatta. Niin kuin esimerkiksi sen (ja tämä oli vain yksi esimerkki), että vaikka Toyotan äänieristyksessä ei ollut valittamista, ongelmia oli jossain muualla. Sen lisäksi hänen lauseitaan seurasi aina lyhyt mutta monitulkintainen hiljaisuus. Hiljaisuus jäi leijumaan ilmaan ja sulki auton pienen sisätilan vaippaansa kuin miniatyyripilvi ja aiheutti Aomamessa outoa levottomuutta.

”On tosiaan hiljainen auto”, Aomame totesi kuin pyyhkäistäkseen pois tuon pienen pilven. ”Ja hienot stereot.”

”Ostotilanteessa tärkeintä oli päättäväisyys”, kuljettaja sanoi kuin virastaan vetäytynyt komentaja, joka kertoi menneistä sotaretkistään. ”Joudun istumaan täällä sen verran tiiviisti, että halusin parhaan mahdollisen äänentoiston. Sitä paitsi...”

Aomame odotti lauseelle jatkoa, mutta mitään ei seurannut. Hän sulki taas silmät ja keskittyi musiikkiin. Hän ei tiennyt,

millainen ihminen Janáček oli ollut, mutta arveli ettei hän olisi voinut kuvitellakaan, että vuonna 1984 joku kuuntelisi hänen sävellystään hiljaisessa Toyota Crown Royalissa moottoritien ruuhkassa Tokiossa.

Aomame ihmetteli, miten oli heti tunnistanut sävellyksen Janáčekin *Sinfonieta*ksi. Miten hän tiesi, että se oli sävelletty 1926? Hän ei harrastanut klassista musiikkia eikä hänellä ollut Janáčekiin liittyviä henkilökohtaisia muistoja, mutta heti kun hän kuuli alkutahdit, kaikki tieto sävellyksestä syöksähti hänen mieleensä kuin lintuparvi avoimesta ikkunasta. Musiikista tuli hänelle outo, jotenkin vääntynyt olo. Siihen ei liittynyt kipua eikä mitään muutakaan epämiellyttävää; hänestä vain tuntui kuin kaikki hänen kehonsa osat olisivat kiertyneet sijoiltaan. Aomame ei käsittänyt, mitä hänelle tapahtui. Aiheuttiko *Sinfonieta* sen oudon tunteen?

”Janáček”, Aomame sanoi puolivahingossa. Hän olisi halunnut perua sanansa saman tien.

”Anteeksi?”

”Janáček. Hän on säveltänyt tämän kappaleen.”

”En ole kuullutkaan.”

”Tšekkiläinen.”

”Kappas”, kuljettaja sanoi selvästi vaikuttuneena.

”Onko tämä oma autosi?” Aomame kysyi, koska halusi vaihtaa puheenaihetta.

”On”, kuljettaja vastasi. Lyhyen tauon jälkeen hän lisäsi: ”Kokonaan oma. Toinen autoni.”

”Mukavat istuimet.”

”Kiitos.” Kuljettaja käänsi päätään Aomameen päin ja kysyi: ”Onko muuten kiire?”

”Minulla on tapaaminen Shibuyassa. Siksi halusin mennä moottoritietä.”

”Mihin aikaan se on?”

”Puoli viideltä”, Aomame sanoi.

”Kello on jo varttia vaille neljä. Et mitenkään ehdi ajoissa.”

”Onko liikenne niin jumissa?”

”Luulen, että edessä on iso onnettomuus. Tämä ei ole tavallinen ruuhka. Jono on seissyt pitkään ihan paikallaan.”

Aomame ihmetteli, miksei kuljettaja kuunnellut liikennetiedotuksia. Moottoritie oli täysin tukkeutunut. Yleensähan taksikuskit seurasivat liikenneuutisia.

”Miten tiedät onnettomuudesta, vaikket kuuntele liikennetiedotuksia?” Aomame kysyi.

”Ei niihin voi luottaa”, kuljettaja sanoi hieman ontosti. ”Puolet niistä on valetta. Tielaitos julkaisee vain omiin tarkoituksiinsa sopivia tiedotteita. Jos haluaa tietää mitä todella tapahtuu, kannattaa katsoa omin silmin ja arvioida itse.”

”Ja sinäkö arvioit, että tie on tukossa?”

Kuljettaja nyökkäsi ja sanoi: ”Eikä se aukea ihan heti. Se on varmaa. Kun moottoritie ruuhkautuu näin pahasti, syntyy jumalaton kaaos. Onko sinulla tärkeäkin tapaaminen?”

Aomame mietti hetken. ”On, erittäin tärkeä. Asiakastapaaminen.”

”Huono homma. Taidat kyllä myöhästyä.”

Kuljettaja pudisti päätään muutaman kerran kuin olisi verytellyt jäykkää niskaa. Niskan rypyt liikkuivat kuin jokin muinainen olio. Katsellessaan hajamielisesti liikettä Aomame huomasi ajattelevansa terävää esinettä olkalaukkunsa pohjalla. Hänen kämmeniinsä kihosi hikeä.

”Mitä minun sitten kannattaisi tehdä?” hän kysyi.

”Täällä ylhäällä ei ole paljon tehtävissä – ei ainakaan ennen seuraavaa liittymää. Jos ajaisin katutasossa, voisit jäädä pois ja nousta metroon lähimmältä asemalta.”

”Mikä on seuraava liittymä?”

”Ikejiri. Vähän pelkään, ettei sinne päästä ennen iltaa.”

Ennen iltaa? Aomame kuvitteli, millaista olisi virua tak-sissa iltaan asti. *Sinfonietta* soi yhä. Taustalta nousivat esiin sordiinolla vaimennetut jouset, ikään kuin rauhoittamaan hänen kiristyneitä hermojaan. Vääntynyt olo, joka oli vallannut hänet aiemmin, oli nyt kutakuinkin laantunut. Mitä ihmettä se oli ollut?

Aomame oli ottanut taksin Kinutan liepeiltä ja pyytänyt nou-
semaan Yōgasta katujen yllä kulkevalle moottoritielle. Aluksi
liikenne oli kulkenut sulavasti mutta ruuhkautunut yhtäkkiä vä-
hän ennen Sangenjyaa, minkä jälkeen taksi ei ollut liikkunut
enää senttiäkään. Tokiosta pois päin johtavat kaistat vetivät hy-
vin. Vain vastakkainen, keskikaupunkiin johtava väylä oli toi-
vottomasti tukossa. Aomame oli halunnut mennä kolmostietä,
koska se oli yleensä vielä kolmelta iltapäivällä ruuhkaton.

”Aikataksa ei juokse moottoritiellä”, kuljettaja sanoi. Hän
suuntasi sanansa taustapeilille. ”Eli hinnasta ei kannata huoleh-
tia. Mutta tapaamiseen pitää ehtiä, vai?”

”Totta kai. Mutta eihän täällä ole mitään tehtävissä.”

Kuljettaja vilkaisi Aomamea peilistä. Kuljettajalla oli vaa-
leat aurinkolasit, jotka kiittelivät niin ettei Aomame erottanut
hänen ilmettään.

”Tuota noin, tähän voi kyllä löytyä ratkaisu. Pääset täältä
metrolla Shibuyaan asti, mutta ensiksi sinun pitää tehdä yksi
aika... radikaali juttu.”

”Radikaali juttu?”

”En voi suoranaisesti kehottaa siihen.”

Aomame ei sanonut mitään. Hän odotti lisätietoja silmät sir-
rillään.

”Katso. Näetkö tuon levennyksen suoraan edessä?” kuljet-
taja kysyi käsi ojossa. ”Näetkö? Tuon Esso-kyltin lähellä.”

Aomame tiiraili tuulilasin läpi, kunnes huomasi kaksikais-
taisen ajoradan vasemmalla puolella levennyksen, johon sai py-
säyttää hajonneen auton. Korotetulla moottoritiellä ei ollut pien-
narta vaan tasaisin välimatkoin levennyksiä. Aomame näki py-
sähdyspaikalla hätäpuhelimien, jolla pystyi soittamaan
tielaitokselle. Autoja siellä ei ollut. Erään rakennuksen katolla
vastaantulevien kaistojen ulkopuolella oli iso Esson mainos-
taulu, jossa hymyilevä tiikeri piteli polttoaineletkua.

”Voin kertoa, että pysähdyspaikalla on tikkaat, jotka johta-
vat alas katutasolle. Ne on tarkoitettu autoilijoille, joiden täy-
tyy jättää auto tulipalon tai maanjäristyksen takia ja päästä alas.

Yleensä niitä käyttävät vain huoltomiehet. Jos kiipeät alas, tulet lähelle Tōkyū-linjan asemaa. Sieltä pääsee hetkessä Shibuyaan.”

”En tiennytkään, että näillä moottoriteilla on hätätikkaat”, Aomame sanoi.

”Harva tietää.”

”Mutta joudunko vaikeuksiin, jos käytän tikkaita vaikka minulla ei ole oikeasti mitään hätää?”

Kuljettaja piti lyhyen tauon. Sitten hän sanoi: ”Enpä usko. En tunne kaikkia tielaitoksen sääntöjä, mutta ketään ei varmaan haittaa, kun et kuitenkaan aiheuta häiriötä. Tuskinpa kaikkia paikkoja kovin tarkasti vahditaan. Jokainen tietää, että tielaitoksella on valtavasti väkeä mutta kukaan ei oikeasti tee mitään.”

”Millainen se hätäpoistumistie on?”

”Jaa. Vähän kuin palotikkaat, joita näkee vanhojen talojen takaseinissä. Ei se ole mitenkään vaarallinen reitti. Korkeutta on sellaiset kolme kerrosta – kiipeät vain alas. Yläpäässä on portti, mutta ei kovin korkea. Siitä pääsee helposti yli.”

”Oletko itse mennyt siitä?”

Kuljettaja ei vastannut mitään, hymyili vain vienosti tausta-peiliin. Hymyn saattoi tulkita miten tahansa.

”Sinä päätät”, hän sanoi ja naputteli rattia musiikin tahtiin. ”Minun puolestani voit istua täälläkin ja nauttia musiikista. Voidaan vain hyväksyä se, ettei jono liiku vähään aikaan. Halusin vain kertoa, että kiireiselle löytyy hätäratkaisu.”

Aomame kurtisti kulmiaan ja vilkaisi kelloa. Hän nosti katseensa ja tutkaili autoja heidän ympärillään. Oikealla oli musta Mitsubishi Pajero -farmariauto, jota peitti ohut valkoinen tomu. Pelkääjän paikalla istui ikävystyneen näköinen nuorukainen, joka poltti tupakkaa ikkuna auki. Hänellä oli pitkä tukka, ruskettuneet kasvot ja tummanpunainen tuulitakki. Auton takatilassa oli kulu-neita lainelautoja. Mitsubishin edessä oli harmaa Saab 900, jonka tummennetut ikkunat oli visusti suljettu, eikä matkustajista näkynyt vilaustakaan. Kori oli niin huolellisesti kiillotettu, että sen pinnasta pystyi luultavasti peilaamaan.

Taksin edessä oli punainen Suzuki Alto, jossa oli Neriman alueen kilvet ja lommoinen puskuri. Ratin takana istui nuori äiti. Hänen pieni lapsensa seisoj viereisellä penkillä ja heilui edestakaisin ikävystyneenä. Äiti käski tympääntyneenä lasta pysymään paikoillaan. Aomame näki, että äidin suu liikkui. Näkymä ei ollut muuttunut lainkaan kymmeneen minuuttiin. Noiden kymmenen minuutin aikana auto oli edennyt alle kymmenen metriä.

Aomame keskittyi miettimään ja pani asiat tärkeysjärjestykseen. Päätös syntyi pikavauhtia. Myös Janáčekin *Sinfonietta* oli sopivasti tulossa viimeiseen osaan.

Aomame kaivoi olkalaukustaan pienet Ray-Banin aurinkolasit ja otti lompakostaan kolme tuhannen jenin seteliä. Hän ojensi setelit kuljettajalle ja sanoi: ”Jään nyt tässä. En todellakaan voi myöhästyä tapaamisesta.”

Kuljettaja nyökkäsi ja otti rahat. ”Haluatko kuitin?”

”Ei kiitos. Voit pitää vaihtorahat.”

”Kiitoksia”, kuljettaja sanoi. ”Ole varovainen, ulkona näyttää tuuliselta. Älä liukastu.”

”Lupaan olla varovainen”, Aomame sanoi.

”Vielä yksi asia”, kuljettaja sanoi peiliin päin. ”Muista, että kaikki ei ole sitä miltä näyttää.”

Kaikki ei ole sitä miltä näyttää, Aomame toisti mielessään. ”Mitä tarkoitat?” hän kysyi otsa kurtussa.

Kuljettaja punnitsi sanansa tarkkaan: ”Sitä vain, että olet nyt tekemässä jotain epätavallista. Eikö niin? Ei ole kovin yleistä, että joku kiipeää moottoritieltä alas keskellä kirkasta päivää – varsinkaan nainen.”

”Niin kai.”

”No, kun menee tekemään jotain sellaista, arkiset asiat alkavat ehkä näyttää hiukan erilaisilta kuin tavallisesti. Minullakin on kokemusta siitä. Mutta älä anna ulkonäön pettää. Aina on vain yksi todellisuus.”

Aomame mietti kuljettajan sanoja, ja hänen niitä miettiesään *Sinfonietta* loppui ja yleisö puhkesi suosionosoituksiin. Se

oli ilmeisesti konserttitaltiointi. Yleisö taputti pitkään ja innostuneesti. Välillä joku jopa huudahti: ”Bravo!” Aomame kuvitelti, miten hymyilevä kapellimestari kumarsi monta kertaa yleisölle, joka oli noussut seisomaan. Sitten hän kohotti päänsä ja kätensä, kätteli konserttimestaria, kääntyi selin yleisöön, kiitti orkesteria kohottamalla taas kätensä, kääntyi takaisin yleisöön päin ja kumarsi syvään vielä kerran. Nauhoitetut aplodit jatkuivat ja jatkuivat, kunnes taputus alkoi kuulostaa loputtomalta hiekkamyrskyltä Marsissa.

”Niin kuin sanoin, aina on vain yksi todellisuus”, kuljettaja toisti hitaasti, kuin alleviivaten tärkeän kohdan kirjasta.

”Niinpä tietysti”, Aomame sanoi. Kuljettaja oli oikeassa. Fyysinen kappale saattoi olla vain yhdessä ajassa ja paikassa kerrallaan. Einstein oli todistanut sen. Todellisuus oli äärettömän kylmä ja yksinäinen.

Aomame osoitti auton stereoita. ”Mahtava ääni.”

Kuljettaja nyökkäsi. ”Kuka tämän säveltäjä olikaan?”

”Janáček.”

”Janáček”, kuljettaja toisti niin kuin olisi painanut muistiin tärkeän salasanan. Sitten hän veti vivusta, joka avasi matkustajan oven. ”Ole varovainen”, hän sanoi. ”Toivottavasti ehdit taapamiseen.”

Aomame nousi taksista puristaen ison nahkaisen olkalaukunsa hihnaa. Aplodit jatkuivat yhä. Hän alkoi kävellä varovasti tien vasenta reunaa kohti kymmenen metrin päässä sijaitsevaa hätäpysähdyspaikkaa. Aina kun iso rekka huristi ohi vastakkaisella puolella, hän tunsu miten tienpinta tärisi – tai pikemminkin aaltoili – korkokenkien alla, niin kuin hän olisi kävellyt lentotukialuksen kannella myrskyävällä merellä.

Suzuki Alton etupenkillä istuva pikkutyttö pisti päänsä ulos ikkunasta ja tuijotti suu auki ohi kulkevaa Aomamea. Sitten hän kääntyi äitinsä puoleen ja sanoi: ”Äiti, mitä tuo täti tekee? Minne hän menee? Minäkin haluan ulos kävelemään. Äiti, jooko! Ole kiltti!” Äiti vastasi tytön huutoon hiljaisuudella, pudistamalla päätään ja mulkaisemalla Aomamea syyttävästi.

Muita ääniä ei kuitenkaan kuulunut eikä muita reaktioita näkynyt. Ihmiset vain istuivat ratin takana, polttelivat tupakkaa ja katselivat, miten hän asteli päättäväisesti eteenpäin autojen ja sivuseinän välissä. He kurtistivat kulmiaan ja siristivät silmiään kuin olisivat katsoneet jotain liian kirkasta. Tuntui kuin heidän arvostelukykynsä olisi tilapäisesti kadonnut, sillä oli hyvin epätavallista että korotetulla moottoritiellä käveltiin, kulkipa liikenne normaalisti tai ei. Siksi autoilijat eivät varmaan heti uskoneet näkyä todeksi – varsinkin kun kävelijä oli korkokenkiin ja minihameeseen pukeutunut nuori nainen.

Aomame veti leuan sisään, katsoi suoraan eteensä, oikaisi selkensä ja jatkoi tasaista vauhtia. Kastanjanruskeat Charles Jourdanin korkokengät kopisivat asfaltilla ja takinliepeet lepattivat tulessa. Oltiin jo huhtikuun puolella, mutta ilma oli yhä viileä ja enteili myrskyä. Aomamella oli Junko Shimadan vihreä villakankainen jakkupuku ja sen päällä beesi kevättakki. Hänen olallaan roikkui musta nahkainen olkalaukku, ja hänen hartioihin asti ulottuva tukkansa oli viimeisen päälle leikattu ja muotoiltu. Asusteita hänellä ei ollut. Aomame oli 168 senttimetriä pitkä, eikä hänen vartalossaan ollut grammaakaan ylimääräistä rasvaa. Hän oli kauttaaltaan kiinteä, mutta se ei näkynyt takin alta.

Jos Aomamen kasvoja olisi tutkinut tarkkaan, olisi nähnyt että korvat olivat selvästi erikokoiset ja erimuotoiset: vasen oli paljon isompi ja epämuodostunut. Kukaan ei kuitenkaan huomannut sitä, koska korvat olivat lähes aina hiusten peitossa. Aomamen huulet muodostivat tiukan suoran viivan ja vihjasivat, ettei häntä ollut helppo lähestyä. Vaikutelmaa korostivat vielä pieni ja kapea nenä, hieman ulkonevat poskipäät, leveä otsa sekä pitkät ja suorat kulmakarvat. Kaikki nämä piirteet olivat kuitenkin kauniissa soikeissa kehyksissä, ja vaikka jokaisella on oma makunsa, varmaan kuka tahansa olisi pitänyt häntä kauniina. Kasvojen ainoa ongelma oli niiden täysi ilmeettömyys. Tiukasti suljettu suu vetäytyi hymyyn vain jos oli aivan välttämätöntä, ja silmät olivat valppaat ja viileät kuin kansimie-

hellä. Siksi hänen kasvonsa eivät jääneet kunnolla mieleen. Hän herätti kyllä huomiota, mutta se ei johtunut kasvonpiirteistä sinänsä vaan pikemminkin siitä, miten luonnollisesti ja viehkeästi ilmeet muuttuivat. Siinä mielessä Aomame muistutti taitavasti naamioituvaa hyönteistä. Hän halusi sulautua taustaan muuttamalla väriään ja muotoaan ja pysyä mahdollisimman huomaamattomana ja vaikeasti muistettavana. Niin hän oli suojellut itseään pienestä pitäen.

Mutta jos hän jostain syystä irvisti tai kurtisti kulmiaan, hänen piirteensä muuttuivat dramaattisesti. Kasvolihakset kiristyivät ja vääntyivät samaan aikaan moneen eri suuntaan, mikä vain korosti kokonaisuuden epäsymmetriaa. Ihoon muodostui syviä uurteita, silmät vetäytyivät kuoppiinsa, nenä nyrpistyi rajusti, leuka siirtyi sivuun ja suu vääntyi irvistykseen, joka paljasti isot valkoiset hampaat. Hänestä tuli hetkessä täysin toinen ihminen, ikään kuin kasvoja peittäneen naamarin naru olisi katkenut. Tuo järkyttävä muodonmuutos kauhistutti jokaista joka sen näki, joten Aomame varoi visusti kurtistamasta kulmiaan tuntemattomien edessä. Hän antoi kasvojensa vääristyä vain silloin kun oli yksin tai halusi säikäyttää epämiellyttävän miehen.

Tultuaan levennykselle Aomame pysähtyi ja katseli ympärilleen. Hän löysi heti hätäpoistumistien. Niin kuin kuljettaja oli sanonut, portaiden edessä oli metalliportti. Se oli vähän yli vyötärön korkuinen ja lukossa. Portin ylittäminen minihameessa saattoi olla hieman hankalaa, mutta vain jos välitti muiden katseista. Epäröimättä sen enempää Aomame riisui korkokengät ja pani ne olkalaukkuunsa. Hän arveli rikkovansa sukat kävelemällä ilman kenkiä, mutta ainahan pystyi ostamaan uudet.

Ihmiset tuijottivat häntä hiljaa, kun hän riisui kengät ja takin. Levennyksen viereen pysähtyneen mustan Toyota Celian avoimesta ikkunasta kantautui Michael Jacksonia. Nyt hänen taustamusiikkinaan soi Billie Jean. Aomamesta tuntui kuin hän olisi stripannut. *Entä sitten? Katsokaa jos haluatte. On varmaan tylsää seisoa ruuhkassa. Tänään en valitettavasti riisu enempää.*

Aomame siirsi laukun rinnalleen, jotta se ei putoaisi. Upo uusi musta Toyota Crown Royal, jonka kyydissä hän oli ollut, näkyi vähän matkan päässä. Iltapäiväaurinko heijastui sen tuulilasista häikäisevän kirkkaana. Aomame ei erottanut kuljettajan kasvoja, mutta arveli että hänkin katseli.

Älä anna ulkonäön pettää. Aina on vain yksi todellisuus.

Aomame veti henkeä syvään ja pitkään ja puhalsi ilman hitaasti ulos. Sitten hän heilautti jalkansa metalliportin yli Billie Jeanin tahtiin. Minihame nousi lanteille. *Entä sitten? Katsokaa jos haluatte. Vaikka näettekin hameeni alle, ette näe minua ihmisenä.* Sitä paitsi jalat olivat hänen näyttävin ruumiinosansa.

Päästyään portin toiselle puolelle Aomame oikaisi hameen, puisteli pölyn käsistä, pani takin päälle, siirsi laukun takaisin rinnalle ja painoi aurinkolasit tiukemmin kasvoja vasten. Nyt hätäpoistumistie avautui hänen edessään. Se oli harmaaksi maalattu metalliportaikko – koruton, käytännöllinen ja tarkoituksenmukainen. Sitä ei ollut tehty minihameiselle naiselle, jolla on pelkät sukat jalassa. Junko Shimadan pukuakaan ei ollut suunniteltu sitä varten, että sillä laskeuduttaisiin hätätikkaita Tokion moottoritieltä. Valtava rekka huristi taas ohi toisella laidalla ja tärisytti koko portaikkoo. Tuuli ujelsi metallikehikon rakosissa. Mutta siinä se nyt oli hänen edessään: hätäpoistumistie. Täytyi enää kiivetä alas.

Aomame kääntyi vielä viimeisen kerran katsomaan moottoritielle pakkautunutta kahta rinnakkaista autojonoa. Hän silmäili autoja vasemmalta oikealle ja oikealta vasemmalle kuin korokkeella seisova puhuja, joka on lopettanut puheensa ja etsii katseellaan kysyjä yleisön joukosta. Jono ei ollut liikkunut lainkaan. Paikalleen juuttuneet ihmiset tarkkailivat hänen jo kaista liikettään vailla parempaa tekemistä ja miettivät, mitä nainen portin toisella puolella oikein aikoi. Aomame veti leuan sisään, puri alahuulta ja tutkaili yleisöään aurinkolasien tummanvihreiden linssien läpi.

Ette osaa aavistaakaan, kuka minä olen, minne menen ja mitä aion tehdä, Aomame sanoi heille huulia liikuttamatta. *Te*

olette juuttuneet ruuhkaan. Te ette pääse täältä minnekään, ette eteen ettekä taakse. Mutta minä en ole niin kuin te. Minulla on tekemistä, homma hoidettavana. Jatkan siis matkaa, jos sallitte.

Aomame olisi halunnut irvistää kunnolla sille tuijottavalle laumalle, mutta luopui kuitenkin ajatuksesta. Ylimääräiselle numerolle ei ollut aikaa. Kun hän meni irvistämään, oli työlästä palauttaa kasvoille normaali ilme.

Aomame käänsi selkensä äänettömälle yleisölleen ja alkoi varovasti laskeutua hätätikkaita. Metallipuolat tuntuivat raa'an kylmiltä jalkapohjien alla. Kylmältä tuntui myös huhtikuun alun tuuli, joka tarttui vähän väliä hänen tukkaansa ja paljasti epämuodostuneen vasemman korvan.

HARUKI MURAKAMI

”Järjettömän nerokas ja kiehtovan omintakeinen; tyyliältään petollisen kepeä romaani väreilee nokkeluutta, älyä ja kunnianhimoa.” – *The Times*

”Joka kerta kun avaat *1Q84:n*, putoat kaninkoloon ja sitä kautta ainutlaatuisen, addiktoivaan maailmaan.” – *Sunday Express*

84.2 | www.tammi.fi | ISBN 978-951-31-7109-4

